

Розуміння інклюзії - рівність прав

Тренінгове заняття для батьків

Шановні колеги, при переході до інклюзивної освіти, досить важливим, на мій погляд, є організувати роботу не тільки з дітьми та педагогічним колективом, а й з батьками, причому з батьками дітей обох категорій - здорових і з особливими освітніми потребами.

Почати роботу я вирішила з інформування батьків про те, що таке інклюзивна освіта, її мета, завдання та позитивні аспекти залучення дітей з особливими потребами до закладів освіти.

Батьківські збори у формі тренінгів, демонстрації та обговорення відеофільмів відповідної тематики дозволили не просто донести до батьків потрібну інформацію, а й вислухати та проаналізувати їхню думку з даного питання.

Думки батьків були неоднозначними: багато хто підтримував ідею інклюзивної освіти, розуміючи її важливість для дітей з особливими освітніми потребами, були й батьки, які висловлювали побоювання в тому, що розвиток дітей з типовим розвитком може затримуватися присутністю тих, хто потребує значної підтримки, турбувалися батьки й про успішність дітей обох категорій. Це не дивно, я розуміла і таку позицію батьків, через те, що прийняття нового завжди непросто дається людині.

З метою зміни стереотипів і подолання психологічних бар'єрів прийняття дітей з особливостями психофізичного розвитку як рівних, я провела серію тренінгових занять з батьками. Пропонована розробка є вступним тренінгом для включення батьків в інклюзивний освітній процес.

Мета:

- познайомити батьків з особливостями інклюзивного навчання в системі освіти;
- сформуванати толерантне ставлення до впровадження інклюзивного навчання у закладі освіти;
- розвивати почуття соціальної підтримки персональних потреб дитини з особливими освітніми потребами.

Обладнання: аркуші паперу, ручки, фломастери, маркери, листочки клейкого

паперу у формі долоні, мультимедійна презентація, анкета «Ставлення батьків до навчання дітей з обмеженими можливостями у масовій школі».

Кількість учасників: 10-12.

Хід тренінгу:

1. Вступ. Повідомлення теми та мети заняття.

Шановні батьки, я рада вас всіх вітати. Сьогодні я запрошую вас стати учасниками тренінгового заняття «Розуміння інклюзії – рівність прав». Мета нашої зустрічі - познайомити вас з особливостями інклюзивного навчання. Слово «тренінг» означає тренування нових навичок. Наше тренінгове заняття буде складатися з трьох блоків: вступного, основного та заключного. Під час вступного блоку нам необхідно ознайомитися із правилами тренінгу, провести вправи «знайомство» й «очікування». Під час основного блоку ми розглянемо принципи, мету та завдання інклюзивної освіти. В ході заключного блоку ми підіб'ємо підсумки нашого заняття.

Отже, чи є переваги та недоліки інклюзивної освіти в школі? Саме на ці запитання ми будемо шукати відповіді під час сьогоднішнього тренінгу.

2. Знайомство учасників тренінгу. Вправа «Долоньки».

Мета: створення емоційно комфортної атмосфери довіри, розкутості, подолання сором'язливості, що сприяє результативній спільній роботі учасників тренінгу.

Хід проведення:

Тренер роздає учасникам листочки клейкого паперу у формі долоні та пропонує на кожному пальці написати:

- своє ім'я;
- ким мріяли бути у дитинстві;
- важлива риса вашого характеру;
- очікування від тренінгового заняття;
- побажання.

3. Правила тренінгу.

Мета: установлення атмосфери довіри та співпраці між учасниками тренінгового заняття.

Хід проведення:

На початку тренер пропонує кілька правил, далі учасники тренінгу його доповнюють. Правила вписуються маркером на великий аркуш паперу та вивішуються на видному місці. Отже, кожний з учасників тренінгу буде (нижче подаємо приблизний перелік правил):

- доброзичливим;
- коректним;
- тактовним;
- толерантним;
- терпимим;
- конструктивним;
- говорити від свого імені;
- активним;
- говорити лаконічно;
- дотримуватись «правила піднятої руки»;

4. Вхідне анкетування «Ставлення батьків до навчання дітей з обмеженими можливостями у масовій школі» (Додаток).

Тренер роздає учасникам анкету і пропонує її заповнити.

5. Міні - лекція.

Інклюзивна освіта - це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

При визначенні сутності інклюзії, важливо звернути увагу на чотири елементи, які ілюструють її характерні особливості.

Інклюзія – це процес. Постійний пошук ефективніших шляхів задоволення індивідуальних потреб усіх дітей. У цьому випадку відмінності розглядаються як позитивне явище, яке стимулює навчання дітей та дорослих.

Інклюзія пов'язана з визначенням перешкод та їх подоланням. Відповідно, вона включає проведення комплексної оцінки, збір інформації з різноманітних джерел для розробки індивідуального плану розвитку та реалізації його на практиці.

Інклюзія передбачає присутність, участь та досягнення. «Присутність» в цьому контексті розглядається як надання можливості навчатися в закладі освіти та пристосування, необхідні для цього; «участь» розглядається як позитивний досвід, який набуває учень у процесі навчання; «досягнення» розглядається як комплексний результат навчання упродовж навчального року, а не лише результати тестів та екзаменів.

Інклюзія передбачає певний наголос на ті групи учнів, які підлягають «ризикую» виключення або обмеження в навчанні. Це визначає моральну відповідальність перед такими «групами ризику» та гарантування їм можливості участі в освітньому процесі.

Отже, ідеологія інклюзивної освіти спрямована на надання кожній дитині, всім відособленим і вразливим групам можливостей для результативного навчання.

6. Вправа «Картопля»

Мета: показати на практиці, що всі люди є рівні й водночас унікальні.

Хід проведення:

Тренер. Іноді, ми сприймаємо яку - небудь групу, наприклад етнічну, як ціле і не замислюємося про те, що кожний її представник зовсім унікальний і неповторний. Наприклад, нам може здаватися, що «всі китайці на одне лице», що всі естонці повільні. Німецький поет Г. Гайне сказав: «Кожна людина - це неповторний світ». Якщо взяти пригорщу піску та добре роздивитися її під мікроскопом, то виявиться, що немає жодної піщинки, схожої на іншу.

Краплини дощу, які на перший погляд повинні бути схожими, при детальному вивченні виявляються зовсім різними. І так можна перелічити все живе й неживе на землі, від сніжинок до зебр, від листка на дереві до квітки, від комахи до слона і, нарешті, до людини. Все це унікальний витвір природи. Саме так, ми - унікальний витвір. Ми різні: ми по-різному сприймаємо обставини життя, по-різному на них реагуємо. Ми можемо бути адекватними та неадекватними, красивими та некрасивими, розумними й не дуже.

Спробуймо проілюструвати унікальність всього існуючого на практиці. Навряд чи хто-небудь вважає, що кілограм картоплі наповнений індивідуальністю.

Візьміть кожний собі по картоплині. Роздивіться її якомога уважніше, з'ясуйте «особливі прикмети». На це дається 1 хвилина. Потім картопля змішується. Кожний повинен знайти свою картоплину й описати її.

Запитання для обговорення в групі після завершення вправи:

- Що допомогло вам знайти саме свою картоплю?
- Який час вам знадобився?
- Що ви відчували в процесі пошуку і знахідки?

7. Вправа «Ярлики»

Мета: поставити себе на місце іншої людини, відчутти як воно бути, коли тебе сприймають через призму певної ролі.

Хід проведення:

Учасникам роздаються ярлики в вигляді карток. На кожній картці написано одне з таких звернень:

- Агресивний – остерігайтеся мене, поступайте мені місцем;
- Дружній – прислухайтеся до мене;
- Затримка розвитку – спрощуйте і повторюйте все мені;
- Спотворене обличчя – уникайте зорового контакту зі мною;
- Обдарований – завжди погоджуйтеся зі мною;
- Поганий слух – говоріть голосно, жестикулюйте;
- Лідер – уважно слухайте мене;
- Заразний – тримайтеся від мене якомога далі.

Прикріпити картку на спину учасника так, щоб ніхто не бачив, що написано на його картці. Учасники, які отримали картки, граються в групах по 4-5 осіб з конструктором та іграшками, всі інші намагаються поводитися згідно з зверненнями на картках стосовно «граючих» учасників (використовуючи жести, міміку, звернення). Учасники з картками повинні здогадатися, який у них ярлик.

Запитання для обговорення в групі після завершення вправи:

Як ви здогадалися, який у вас ярлик? Що відчуваєте після гри, під час гри?

Як впливає наявність подібних ярликів на спілкування?

Як часто ми зустрічаємося з ситуаціями навішування ярликів?

Чи легко позбутися ярликів? Як це зробити?

8. Вправа «Приймаю – не приймаю».

Мета: вивчення думки батьків про інклюзію, з'ясування проблемних питань, що викликають у них занепокоєння, та їхнього ставлення до такої моделі освіти.

Хід проведення:

Учасникам пропонуються твердження, з якими вони мають погодитися або не погодитися. Тренер роздає кожному учасникові по одній картці червоного та білого кольору. Тренер зачитує твердження. Учасник, який погоджується з даним твердженням, має підняти картку білого кольору. Якщо не погоджується – картку червоного кольору. Всі учасники піднімають картки разом. Після озвучення кожного твердження тренер пропонує учасникам обговорити їхні відповіді.

Приклад тверджень:

- Учні з обмеженими можливостями краще опановують навчальну програму в спеціальних класах, ніж у звичайних.
- Ровесники з типовим розвитком не приймуть дитину з особливими потребами, й вона опиниться в соціальній ізоляції.
- Дитина з особливими освітніми потребами має право навчатися у звичайному закладі освіти.
- Навчання в одному класі з дитиною з особливими освітніми потребами може негативно позначитися на емоційному розвитку дитини з типовим розвитком.
- Дитина з обмеженими можливостями повинна мати такі самі права й переваги, якими користуються в школі інші діти.
- Вчителі масової школи ставляться до дітей з особливими потребами інакше, ніж до інших дітей.
- Батьки учнів із типовим розвитком не хочуть, щоб діти з обмеженими можливостями були в одному класі з їхніми дітьми.
- Інклюзія допомагає краще підготувати до реального життя однокласників із типовим розвитком.
- В інклюзивному освітньому середовищі діти з типовим розвитком більше дізнаються про відмінності.

Запитання для обговорення в групі після завершення вправи:

- Чи легко вам було демонструвати й висловлювати своє ставлення до поданих тверджень?
- Чи почули ви думки або позиції, які вас здивували?
- Чи важливо з'ясувати усі ці питання?

9. Вправа «Вчимося цінувати індивідуальність».

Мета: навчити цінувати індивідуальність, приймати людей такими, якими вони є.

Хід проведення:

Тренер. Ми часто хочемо бути точно такими, як інші, і страждаємо, коли відчуваємо, що відрізняємося від інших. Іноді дійсно добре, коли ми як всі, але не менш важлива і наша індивідуальність. Її можна і потрібно цінувати! Якби ми вміли цінувати власну індивідуальність, нам було б легше приймати індивідуальність партнера.

Кожному учаснику пропонується на аркуші паперу написати 3 ознаки, які відрізняють його від всіх інших членів групи. Інформація повинна мати позитивний характер (зовнішній вигляд, вміння, чесноти, таланти, життєві принципи тощо).

Запитайте дозволу в учасників зібрати записи та зачитати їх, а члени групи будуть відгадувати, хто може бути автором.

Запитання для обговорення в групі після завершення вправи:

- Чи легко вам було знайти три ознаки, які відрізняють вас від інших?
- Чи здатні ви приймати індивідуальність іншої людини?
- Які зробили висновки? Що хотіли би додати?

10. Рефлексія. Підсумки тренінгу.

Тренер. Чомусь ми часто забуваємо про зв'язок між почуттями та розумом, про терпіння один до одного, про вміння та необхідність достойно переживати не тільки радість, але і біль, горе, страждання, про те, що чужого болю не буває...

Завдання школи полягає з одного боку в тому, щоб досягти шанобливого ставлення окремо взятого школяра до інших, сприйняття іншої особи, як рівноцінної, з іншого боку – критично ставитись до власних поглядів і

принципів. Дитина з особливими потребами, це швидше наявні соціальні бар'єри та недоліки середовища, аніж наявні у неї вади або порушення.

Запитання для обговорення:

- Про що змусив тренінг задуматися?
- Що надавало сили, вселяло впевненість?
- Яку "спрагу" (в чому?) допоміг тренінг вгамувати?
- Що хотілося б виправити / змінити?
- Які моменти зустрічі краще б не відбувалися взагалі?
- Чи справдилися ваші очікування?
- З яким "після смаком" розходяться учасники?

11. Вправа «Оплески»

Ми з вами добре попрацювали. І в завершенні я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій - радість. А щоб вони не втекли від нас, їх треба міцно-міцно з'єднати в оплески. Бажаю вам успіхів. До нових зустрічей!